

n y h e t s b r e v

Populismens
röda tråd

”Sedan mer än hundra år finns en populismens röda tråd: konspirationsteorierna. Populister säger sig stå i direktförbindelse med det mytiska ”folket” och ”folkviljan”, de demokratiska institutionerna är mest i vägen. ”Eliterna” – företag, banker, universitet, till och med regeringar – har svurit sig samman mot vanligt folk. Gärna i en komplott som sträcker sig långt utom landets gränser och som därmed går emot vårt folks intressen. En yttre fiende behövs: islam, EU, invandrare och, oftare än inte, judarna. Just de hamnar allt som oftast i rollen som syndabock: De är för rika, för mäktiga, för annorlunda – och de konspirerar mot ”folket” och ”nationen” – mot ”oss”.”

Erik Helmersson

DN 10/11 2020

Digitalt seminarium och ELSA-priset

DEN 10 NOVEMBER, i samband med minnehållandet av Novemberpogromen 1938, arrangerade SKMA i samverkan med Forum för levandets historia och med stöd av Gerald och Monica Naglers stiftelse ett digitalt seminarium med syftet att fördjupa kunskapen och diskussionen om auktoritära strömningar, konspirationsteorier och antisemitism då och nu – och förstärka arbetet mot antidemokratiska, antijudiska och rasistiska idéer och yttringar.

Seminarieret inleddes med ett tal av den prisbelönta författaren Agneta Pleijel (läs hennes tal på

Richard J. Evans

s. 14-15). Därefter följde en föreläsning av den framstående brittiske historikern Richard J. Evans. Han talade om radikalnationalism, populism, konspirationsteorier och antisemitism i Europa och USA – och jämförelser med 1930-talet (läs ett referat av Evans föreläsning på s. 8-11).

Två dagar senare, den 12 november, delade SKMA ut 2020 års ELSA-pris till researchern Patrik Hermansson och journalisten Jenny Strindlov för deras infiltrationer och granskningar av den högerextrema Alt-Right-rörelsen. En intervju med pristagarna går att läsa på s. 4-6.

ANTISEMITISM I SOCIALA MEDIER

I oktober släppte Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI, en ny rapport om antisemitism i sociala medier. Undersökningen baserades på ca 2,5 miljoner engelskspråkiga inlägg om judar eller judiskhet på plattformarna 4chan/pol/, Gab, Reddit och Twitter under sex månader år 2019. Resultaten visar att nästan 35 % av inläggen innehöll antisemitiska stereotyper eller fientlighet mot judar.

– Det är framför allt stereotyper om judars makt och oärlighet som förekommer. Dessa stereotyper kan man se i flera av de konspirationsteorier som cirkulerar på internet och i sociala medier, sa Katie Cohen, forskare på FOI, i ett pressmeddelande. I en intervju med SR (6/10) underströk Judiska Centralrådets ordförande Aron Verständig att studier av detta slag måste användas av polisen och beslutsfattare för att ställa högre krav på de som driver den här typen av sociala medieplattformar.

Fler hatbrott i USA

ENLIGT DEN SENASTE kategorin hatbrott mot statistiken från FBI registrerades 953 hatbrott med antisemitiska motiv i USA under 2019, en ökning med 14 % jämfört med de 835 registrerade hatbrotten under 2018. Då mörkertalet sannolikt är stort representerar det troligen bara en bråkdel av det totala antalet antijudiska hatbrott som begåtts i landet.

Likt många tidigare år var antijudiska hatbrott överlagset vanligast i

kategorin hatbrott mot ”religiösa” grupper, drygt 60 % av de registrerade fallen. Näst vanligast i samma kategori var antimuslimska hatbrott på drygt 13 %.

Under förra året ägde en rad attentat mot judar och judiska institutioner rum i USA. Som i april 2019, då en kvinna sköts ihjäl och flera personer skadades när en man gick till attack i en synagoga i staden Poway utanför San Diego.

VI VILL KUNNA FORTSÄTTA ATT SVARA NÄR TELEFONERNA RINGER I FRAMTIDEN

En vanlig vecka i Svenska kommittén mot antisemitism: Mathan Shastin Ravid, kanslichefen, berättar närmast uppsluppet om en utbildningshelg med ungdomar i Stockholm (inte för ämnets skull utan för ungdomarnas entusiasm); Lena Jersenius, utbildningsansvarig, håller tillsammans med vår pedagog Niclas Blom i ett fulltecknat lärarseminarium om judiskt motstånd under Förintelsen i samarbete med Yad Vashem i Jerusalem; styrelsen diskuterar utredningen om Förintelsemuseet; vi beslutar att minnesstunden över offren för Novemberpogromen måste ske digitalt i år; jag får glädjen att ringa upp årets ELSA-pristagare Patrik Hermansson och Jenny Strindlov som kvitterar min glädje med stor tacksamhet över uppmärksamheten.

Just den här veckan: inga nya demonstrationer med antijudiska slagord i Malmö, inga terrorattentat mot judiska mål i Europa eller USA, bara rapporter om att den förre Labourledaren Jeremy Corbyn stängts av från det parti han nyss ledde för att han inte ens nu kan erkänna grova misstag i partiets arbete mot antisemitismen i de egna leden.

Men varje vecka: konspirationsteorierna på nätet, alltid med en kärna av antisemitism. Den här hösten gödda av groteska inslag i en amerikansk valkampanj liksom av en politisk exploatering av coronapandemin.

HÄR EN KLICHÉ: SKMA drömmer om dagen då arbetet är över, kansliet kan stängas, papperen sorteras och lämnas till arkiv och forskare. Det finns inget idag som tyder på att vi är närmare den dagen nu än för snart fyrtio år sedan då kommittén bildades. Det är därför vi blir nedringda varje gång det sker ett påhopp på judar i Sverige, eller någon avslöjas med ett nattliv på nätet fyllt av antisemitiska utfall.

Vi vill kunna fortsätta att svara när telefonerna ringer i framtiden, oavsett om det handlar om lärare som vill ha mer kunskap om antisemitismen, skolklasser som vill ha en föreläsning om antisemitiska kodord och andra företeelser i konspirationsteoriernas mörka värld, regeringen som vill satsa på hågkomstresor till Förintelsens platser i Polen, eller journalister som vill ha vår syn på antisemitismens oroväckande avtryck i samtiden. Vi vill kunna fortsätta sprida kunskap om antisemitism bland annat genom undervisningsmaterial, nyhetsbrev och sociala medier.

För att kunna göra det rustar vi oss. Det måste ske med er hjälp. Målet är en långsiktigt stabil ekonomi. Förutom vissa utbildningsprojekt är SKMA en helt och hållet privat finansierad verksamhet. Vi vågar påstå att vi driver den rationellt och effektivt. Ett litet kansli med i snitt tre anställda, en styrelse som arbetar pro bono. Varje skänkt krona vinner sitt verkliga värde i våra händer, det vågar vi lova.

”För att kunna göra det rustar vi oss. Det måste ske med er hjälp.”

STÖD SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM!

Medverka till att bekämpa antisemitism och fördomar genom opinionsarbete och utbildning!

Bli stödmedlem i SKMA eller ge ett bidrag via bankgiro 861-6112, plusgiro 30129-1 eller Swish 1232886893.

Du kan också hedra någon med ett gåvo- eller minnesbrev genom att skänka ett bidrag till SKMA.

Tänk gärna på SKMA om du upprättar ett testamente.

Läs mer på www.skma.se eller kontakta oss på info@skma.se och 08-6676090.

Uppmärksammas debattör spred antisemitism anonymt

Den 15 oktober avslöjade Dagens Nyheter att Hamid Zafar, en uppmärksammas debattör inom skola och integration, mellan 2011 och 2015 spridit antisemitism, homofobi och rasism anonymt på nätet.

Hamid Zafar blev känd som rektorn som vände utvecklingen på Sjumilaskolan i Göteborgsförorten Biskopsgården, och utsågs 2018 till "Årets svensk" av tidningen Fokus. DN:s granskning visar att Zafar, under pseudonymen "Mikael Hakim", ofta framförde sin antisemitism med kodord; meningsmotståndare på Twitter kallades bl.a. för "sioniståsnor" och "sionisthundar" och Human Rights Watch chef Kenneth Roth gavs epitetet "Mr. Rothschild". Rothschild är namnet på den finansfamilj som sedan 1800-talet i antisemitisk propaganda använts som symbol för en påstådd judisk makt och global konspiration.

På sin dåvarande blogg, även den kallad "Mikael Hakim", skrev Zafar 2011 ett inlägg om boken *Om detta må ni berätta*, som gavs ut av Regeringskansliet 1998 och handlar om Förintelsen. Enligt Zafar var boken inte del av en informationssatsning, utan ett sätt för "sionisten Göran Persson" att fjäska för Israel. "Syftet med boken är att skapa ett slags kollektivt masspsykos där eleverna matas med hur fruktansvärd Förintelsen var", skrev Zafar under en tid då han själv arbetade som utredare på Skolinspektionen.

MYCKET AV DEN antisemitism som Zafar framfört har tydliga likheter med propaganda på bl.a. nazistiska sajter. Idén om att Förintelsen är en bluff som judar "hjärntvättar" icke-judar med för att tjäna pengar och skapa stöd för Israel är ett exempel. DN:s granskning visar att Zafar även varit aktiv på just sådana sajter. Som 2012, då han i kommentarer på nazistiska

Nationell.nu bl.a. framställde judar som "krämare" och "lögnare" och menade att ryska skinnskallar borde "ge sig på alla judiska oligarker som lagt beslag på hela industrin i Ryssland".

SAMMA DAG SOM avslöjandet intervjuades Zafar i DN, och han sa då att det är åsikter han tagit avstånd från och lämnat bakom sig. Men hans "förklaringar" till det inträffade lämnade en del övrigt att önska. De avslöjade inläggen och kommentarerna,

Skärmavbild från dn.se

tarerna, som skrevs när Zafar var mellan 28 och 33 år, författades enligt honom själv under en period då han var "ung och sökande", "blandade ihop" legitim kritik mot Israel med skuldbeläggande av judar som grupp och var "frustrerad" över bl.a. USA:s invasion av Afghanistan. Att Zafar tidigare befunnit sig i vänsterkretsar som vill förklara vad som händer i världen med USA:s eller Israels politik var enligt honom själv tydligen en av förklaringarna till att han skrev nedsättande om judar på högerextrema Nationell.nu.

Zafar sa också att han tror att många har den typen av åsikter som han gett uttryck för, att det statistiskt sett borde finnas rektorer och lärare som sympatiserar med nazistiska Nordiska motståndsrörelsen, och tyckte att "den som är fri från synd är välkommen att kasta den första stenen". I en intervju i SR:s P1 morgon 15/10 var de tvivelaktiga "förklaringarna" dock färre och Zafar tog avstånd på ett tydligare sätt. Det han gett uttryck för är "helt barocka åsikter" som han inte har idag, förklarade han.

DN:S AVSLÖJANDE FICK snabba konsekvenser. Samma dag meddelade t.ex. Mullsjö kommun att Zafar stängts av från sin tjänst där som barn- och utbildningschef, och Moderaterna meddelade att Zafar uteslöts från partiets integrationskommission där han haft expertuppdrag sedan 2019.

Det inträffade debatterades flitigt i olika medier. En av dem som uttalade sig var SKMA:s ordförande Svante Weyler. I SR:s Studio Ett (15/10) påpekade Weyler att fallet Zafar visar på den centrala roll som konspirationsteorier spelar i nutida antisemitism. Vidare betonade Weyler behovet av ökade utbildningsinsatser mot antisemitism och uppmanade den tidigare skolledaren Zafar att ta konsekvenserna av den förändring han säger sig genomgått och hjälpa elever som bär på antisemitism att genomgå samma förändring.

DN:s avslöjande var viktigt. Det är glädjande att antisemitismen i detta fall möttes av många och starka fördömanden. Vad Zafars ursäkter betyder får framtiden utvisa, men att han tar avstånd från det han tidigare uttryckt är självfallet bra. Fallet Zafar visar ännu en gång att antisemitismen återfinns i olika miljöer och politiska sammanhang. Samt att den i dag ofta sprids på nätet, inte sällan anonymt.

Mathan Shastin Ravid

SKMA:s ordförande Svante Weyler med årets ELSA-pristagare under ett samtal på Limmud. FOTO: SKÄRMAVBILD FRÅN VIMEO

ELSA-priset 2020 till Patrik Hermansson och Jenny Strindlöv

Undercover

Den 12 november delade SKMA för nionde gången ut ELSA-priset, en utmärkelse till enskilda personer eller grupper som via sociala medier eller på annat sätt motverkar antisemitism och andra typer av fördomar.

2020 års pristagare är researchern Patrik Hermansson och journalisten Jenny Strindlöv. Motiveringen lyder: 2020 års ELSA-pris tilldelas researchern Patrik Hermansson och journalisten Jenny Strindlöv för deras granskning av extremhögern i Storbritannien och USA respektive i Sverige. Båda har bland annat, och med ett stort personligt risktagande, infiltrerat extrema rörelser och därmed på ett betydelsefullt sätt bidragit till att öka kunskaperna om den så kallade alternativa högern och vit maktvärlden. I en tid då radikalnationalistiska rörelser på många håll växer sig starkare, avvisar demokratin och utgör ett tydligt hot mot olika minoriteter och andra utsatta grupper visar Hermanssons och Strindlövs insatser på vikten av initierad journalistik för att belysa och motarbeta dessa krafter.

Patrik Hermansson, född 1992, är researcher på HOPE not hate, en organisation som bevakar och motverkar extremhögern i Storbritannien. 2017 infiltrerade han ett nätverk av fascistiska grupper i England och USA vilket bl.a. resulterade i en dokumentär på SVT:s Dokument utifrån ("Spion i extremhögern"). Därefter har han fortsatt att studera hur extremhögern organiserar sig på nätet och utnyttjar sociala medier. Delar av det arbetet redovisades nyligen i boken *The*

International Alt-Right: Fascism for the 21st Century?. Just nu bevakar och skriver han om nazistiska, terrorförespråkande delar av rörelsen som har gjort en återkomst de senaste åren och som sprider en allt mer extrem och öppen antisemitism och förintelseförnekelse.

Jenny Strindlöv, född 1989, är journalist och jobbar för tillfället som fördjupande reporter på Kvällsposten/Expressen. Under drygt ett år, 2017–2018, infiltrerade hon högerextrema miljöer i Sverige och kom i kontakt med framförallt den delen av rörelsen som går under benämningen "Alt-Right" – alternativhögern. Arbetet resulterade i ett avsnitt av Uppdrag granskning ("Alternativhögern i Sverige") och därefter tre långa reportage i Expressen (delar av dessa återpublicerades i SKMA:s nyhetsbrev mars 2019). Därefter har hon skrivit ett flertal artiklar och föreläst om extremhögern och den särskilda roll som antisemitismen spelar för den.

SKMA ställde några frågor till Patrik Hermansson och Jenny Strindlöv.

Grattis till ELSA-priset 2020! Hur reagerade ni på nyheten att ni tilldelats priset?

JS: Jag blev jätteglad! Känns otroligt fint och hedrande att få ta emot det här priset av SKMA som jag har stor respekt för.

PH: Förvånad men hedrad! Har mycket

respekt för vad SKMA gör och för tidigare pristagare.

Ni har infiltrerat den så kallade Alt-Right-rörelsen, eller alternativhögern. Varför heter den så, och vad är det som utmärker den?

PH: Det är ett namn delar av extremhögern börjat använda själva under det senaste årtiondet. En rörelse som plockat idéer av tidigare fascistiska och högerextrema rörelser men som kombinerat dem på ett lite annat sätt. De ser sin kamp som något som korsar gränser, lägger stor vikt vid manlighet och ser vad man tycker är en "feminisering" av samhället som ett av de största hoten tillsammans med invandring. Men vad som är viktigt med Alt-Right-rörelsen är snarare hur man organiserar sig som en global online-rörelse, med väldigt liknande idéer oavsett om du är i t.ex. Storbritannien, USA eller Sverige. Det gör att de varit bra på att rekrytera unga och är duktiga på att få uppmärksamhet.

JS: Ja, man gör ideologin lättillgänglig för en större publik t.ex. genom en populärkulturell och humoristisk paketering i poddar och memer. Man vill gärna ge ett intellektuellt intryck, företrädare för rörelsen koketterar med att prata böcker och recitera filosofer. Idag är det inte bara unga vilsna killar från arbetarklassen som är ute och super invirade i svenska flaggan och vars största kulturgemenskap är vit makt-konserter och skivbolag. Istället läggs stort fokus på att studera, klättra på samhällsstegen och påverka den politiska riktningen på det sättet.

”Det grundläggande för hela rörelsen är deras syn på judar.”

i extremhögern

Vilka minoriteter och grupper är rörelsens måltavlor? Vilken roll spelar antisemitismen?

PH: Det skiljer sig inte direkt från andra delar av extremhögern. De uppmanar ofta eller stödjer etnisk rensning i Europa och USA, därför är alla som inte är vita måltavlor. Utöver dem är sexuella minoriteter och transpersoner ofta måltavlor. Alt-Right-rörelsen är explicit antisemitisk och konspirationsteoretisk och det är mot den bakgrunden man måste se hatet mot HBTQ+ personer och icke-vita eftersom man menar att judar (ofta genom kontroll över media) driver en agenda för att öka acceptansen för till exempel immigration, HBTQ+ personers rättigheter andra progressiva idéer som man menar är skadliga. Judar är därför den centrala fienden.

JS: Jag skulle säga att det grundläggande för hela rörelsen är deras syn på judar. Icke-vita invandrare står som sagt inte högt i kurs, men enligt rörelsens sätt att förstå världen är bl.a. invandringen mest ett symptom på det verkliga problemet, vilket alltså är ”den judiska maktens” försök att skapa kaos i väst för att själva kunna ta över världen. Antisemitismen är den hårda kärnan i det röda pillret, den sista hållplatsen i resan mot upplysning. Flera av dem jag träffade beskrev det som att de fick sitt ”uppvaknande” på riktigt först när de förstod judarnas roll i världen. Främlingsfientligheten är den mjukare inkörsporten till antisemitismen som är den hårdare kärnan – the point of no return.

Jenny, du har sagt att för extremhögern är kampen mot en påstådd ”judisk makt” så central att man t.o.m. ingår allianser med personer och grupperingar som man annars hatar och hetsar mot. Kan du ge några exempel?

Ett exempel är Ahmed Rami som under flera år drev den antisemitiska närradiokanalen Radio Islam. Under min infiltration var jag med när ett 40-tal vita högerextremister anordnade en hemlig föreläsning med honom i Folkets hus. Det enda han pratade om var hur judar styr allt, hur de infiltrerar institutioner och gemenskaper och fungerar som en maffia. Rasnationalisterna som lyssnade på Rami behandlade honom som en idol. Deras gemensamma syn på judar som den främste fienden trumfar allt annat. På NMR:s propagandasida Nordfront har man till och med gjort en undersökning som visar att majoriteten av medlemmarna är beredda att samarbeta med så kallade ”rasfrämlingar” så länge det sker i syfte att komma åt ”den judiska makten”.

Patrik, hur vanligt är förnekandet av Förintelsen inom Alt-Right-rörelsen?

Vanligt. Men det mest oroande är kanske inte förnekandet utan likgiltigheten. För den äldre generationen högerextrema var

FOTO: PRIVAT

Jenny Strindlöv.

Förintelsen ett hinder i försöken att rehabilitera fascismen. Men i Alt-Right-rörelsen – som främst organiserar online, inte på samma sätt försöker framstå som respektabel och där man får respekt genom att vara så extrem som möjligt – är det vanligare och vanligare att aktivister uttrycker stöd eller likgiltighet inför Förintelsen. Till skillnad från sina föregångare argumenterar de inte längre om detaljer eller gör försök att övertyga sina motståndare, istället förminskar och förnekar man Förintelsen för att få uppmärksamhet och respekt.

Jenny, hur är det att som kvinna infiltrera dessa ofta mansdominerade och misogyn miljöer? Hur många kvinnor träffade du inom rörelsen? Vilken roll hade de?

”Jag hoppas på något sätt kunna bidra till ett samhälle där alla kan leva på lika villkor.”

FOTO: DAVID LAGERLÖF/EXFO

Patrik Hermansson.

Det underlättade definitivt för mig att vara kvinna. Alternativhögern vill gärna se sig själv som en rörelse för hela familjen, men i själva verket består den stora majoriteten av män, vilket gör att det finns ett otroligt starkt sug efter kvinnor. De pratade ofta om risken för infiltratörer och påstod att de gjorde rigorösa säkerhetskontroller på varje ny person. Att jag slank igenom så lätt var förmodligen för att jag allt som oftast var den enda i rummet med klänning. De få kvinnor jag träffade under min tid i den här miljön var för det mesta där i egenskap av någons flickvän. Det resterande fåtalet är vad jag kallar ”entreprenörer”. De ser sin chans att få bekräftelse, utrymme och klättra inom gruppen genom att propagera de högerextrema männens ideal.

Patrik, hur har Trump-eran påverkat dessa olika miljöer?

Trump's valseger 2016 gjorde att rörelsen kände att de hade vind i seglen, att det var fler som delade deras idéer. Det gav dem självförtroende, vilket i sin tur gjorde att de växte. Jag gjorde bakgrundskollar på nya medlemmar i London just

efter valet 2016 och att Trump hade vunnit var något flera tog upp som en anledning att de ville gå med, trots att vi inte var i USA.

Hur stor skulle ni säga att medvetenheten och kunskapen är i samhället i allmänhet och inom journalistkåren i synnerhet när det gäller extremhögern?

JS: Intresset är stort, men fokus stannar ofta vid NMR. De har sin outfit, sin flagga, sin ledare. De är helt enkelt lätta att identifiera, och dessutom vill de gärna synas. Det glöms lätt bort att en betydande del av rörelsen inte marscherar med sköldar på stan, utan mer består av anonyma nät-krigare som kanske går på konferenser och events och är djupt engagerade, men som har vanliga jobb och gör allt för att gå under radarn.

PH: Jag upplever att medvetenheten och kunskapen ökat i journalistkåren de senaste åren. Men som Jenny är inne på finns det fortfarande problem. Jag håller med om att det ofta finns en bristande förståelse av skillnaderna inom rörelsen, man blandar ofta ihop dess mer extrema delar med de mindre extrema. Problemet

med det är att vi måste göra olika saker för att motverka olika delar av rörelsen. Ett annat problem är att extremhögern relativt ofta beskrivs i ordalag som minimerar vad de faktiskt står för.

Vad krävs från politiskt håll, rättsväsendet och andra delar av samhället för att bekämpa dessa krafter? Bör högerextrema partier och rörelser förbjudas?

JS: En stor fråga utan enkla svar. Spontant tror jag inte det skulle gå att förbjuda en rörelse. Dels för att det inte skulle fungera i praktiken. Jag tror inte vi som samhälle är villiga att ta till den stora mängden repression en sådan sak faktiskt skulle kräva. Men framförallt tror jag att vi med ett förbud riskerar att driva rörelsen ännu mer under jord, och eventuellt radikaliserar den ytterligare. Ju mer vi vet om dessa grupper, hur stora de är, vad de vill och hur de jobbar – desto bättre förutsättningar har vi som samhälle att hantera dem. Tror jag.

PH: Jag tror framförallt att det behövs mer kunskap om hur de organiserar och rekryterar. Alla delar av samhället har ett ansvar i att motverka radikalisering men få känner igen tecknen. Alt-Right-rörelsen är ett bra exempel på hur högerextrema gruppers uttryck utvecklas väldigt snabbt och exempelvis skolor behöver resurser och utbildning så de kan motverka radikalisering i ett tidigt skede.

Varför gör ni det ni gör? Vad hoppas ni uppnå?

JS: Mitt mål har varit att ge en inblick i den här miljön, visa hur de pratar och betar sig när de känner att de kan vara sig själva. Förhoppningsvis kan den inblicken bidra till en förståelse för hur dessa rörelser fungerar och verkar i ett större perspektiv.

PH: För mig handlar det i grund och botten om att dessa rörelser vill skapa ett samhälle som jag inte vill leva i. Jag hoppas på något sätt kunna bidra till ett samhälle där alla kan leva på lika villkor.

Intervjuare: Mathan Shastin Ravid

Hur bevarar vi vittnesmålen från Förintelsen?

I oktober arrangerade Malmö Museer ett samtal under rubriken "Hur bevarar vi och levandegör överlevandes minnen och berättelser från Förintelsen i en samtid som återigen fylls av otrygghet, taggtrådsstängsel och antisemitism?". Moderator var Rakel Chukri, kulturchef på Sydsvenskan. Deltagare var författarna och journalisterna Bernt Hermele och Helena Trus samt Agneta Berliner, medlem i SKMA.

Helena Trus gav förra året ut boken *Ett kilo socker: farmor glömmar aldrig priset på sitt liv* om sin farmor Cyla som överlevde Förintelsen. Helena beskrev samtalen med sin, motvilligt berättande, farmor och det ansvar hon känner att föra Cylas minnen vidare. Med boken, och också genom att för skolelever sätta sin familjehistoria i relation till vår nutid. Om hur då och nu under samtalen med farmodern vävdes samman, och alltmer kom att präglas av nuet. Cylas rädsla för dagens antisemitism. De hot och attacker som judar utsätts för. Farmoderns uppmaning till Helena att inte bära sin Davidsstjärna öppet. Rädslan för att barnbarnet ska råka illa ut.

Bernt Hermele har i boken *Överlevarna: röster från Förintelsen* samlat 95 vittnesmål. Bernt betonade vikten av att många människors minnen berättas. Förintelsen är förmodligen världens mest dokumenterade historiska skeende. Bernt menar att Förintelsen felaktigt blivit synonymt med Auschwitz; men att varje vittnesmål om Förintelsen är unikt. Det handlar inte om historisk statistik utan om människor. Och det är aldrig försent att höra deras berättelser.

AGNETA BERLINER UTTRYCKTE att vi är stort tack skyldig de överlevande som berättat om sina upplevelser. Flera av SKMA:s utbildningar utgår från enskilda personers vittnesmål från Förintelsen. Dåtida människooöden sätts i sin kontext och knyts också an till antisemitism historiskt och i vår samtid. Nutid är inte det samma som dåtid, men vi kan se paralleller och mönster. Antisemitism är inte enbart ett historiskt problem.

Samtalet pendlade mellan vittnesmålen återberättande och dagens antisemitism. Värde av att överlevandes minnen berättas på många olika sätt; i böcker, i poddar, genom utställningar som *Speaking Memories*, som visades på Malmö Museer, och Sanna Sjöswärds *Fading Stories*. Återgivande vid högtidlighållanden på Förintelsens minnesdag. Genom föreningen Zikaron där barnbarn håller sina far- och morföräldrars berättelser levande. Betydelsen av att vittnesmålen fortsatt görs tillgängliga. Till exempel som att Hédi Frieds böcker *Frågor jag fått om Förintelsen* och *Historien om Bodri* försetts med lärarhandledningar och kostnadsfritt gjorts tillgängliga för skolor.

SOM I DE Hågkomstutbildningar SKMA genomför på uppdrag av regeringen, där runt 1000 skolelever och flera hundra lärare under seminarium och besök på Förintelsens platser utbildas om nazistisk ideologi, Förintelsen samt antisemitism och rasism

historiskt och idag. Där enskilda personers berättelser från Förintelsen är en del av metodiken, vittnesmål från judiska ungdomar som tydligt griper tag i dagens unga. Där eleverna säger att de efter utbildningen känner sig rustade att stå upp för goda värderingar, mot antisemitism och annan rasism. Som i SKMA:s digitala läromedel "Eternal Echoes" med vittnesmål av överlevande, lärarhandledning, övningar och filmer där elever ställer frågor till överlevande.

Från den stora publiken kom tänkvärda frågor, angelägna områden diskuterades. Uråldriga antisemitiska stereotyper och konspirationsteorier som sprids på nätet. Vad mer behöver göras för att judar i Sverige ska känna sig trygga, inte utsättas för hot och diskriminering? Behovet av ökad rättssäkerhet. Fler satsningar på lärar- och elevutbildningar. Politiker, polis, journalister som tar antisemitism på allvar. Varje människas ansvar att stå upp mot antisemitism i vardagen. Och att många behöver lära sig mer, till exempel genom SKMA:s och Forum för levande historias digitala undervisningsmaterial "Antisemitism – då och nu".

Agneta Berliner

Bernt Hermele, Agneta Berliner och Helena Trus.

”Demokratien är under

Historikern Richard J. Evans.

Under senare år har radikalnationalismen vunnit mark i Europa och USA. I allt fler länder utmanas demokratin och dess grundläggande värden. Vi ser också en ökad spridning av konspirationsteorier, inte sällan med antisemitiska och rasistiska förtecken. Vissa menar att utvecklingen påminner om vad som hände i Europa under mellankrigstiden. Men hur relevanta är jämförelser med 1930-talet för att förstå samtida skeenden? Det var en av frågorna som diskuterades på SKMA:s digitala seminarium den 10 november, i samband med minneshållandet av Novemberprogromen 1938.

Seminarier, som arrangerades i samverkan med Forum för levande historia och med stöd av Gerald och Monica Naglers stiftelse, leddes av SKMA:s ordförande Svante Weyler. Till sammans med Forum för levande historias överintendent Ingrid Lomfors hälsade Svante välkommen. Ett tal följde av den prisbelönta författaren Agneta Pleijel (läs talet på s. 14–15). Därefter föreläste den framstående brittiske historikern Richard J. Evans om radikalnationalism, populism, konspirationsteorier och antisemitism då och nu – och jämförelser med 1930-talet.

Svante Weyler.

”I början av 2000-talet är demokratin under hot världen över. Hotet kommer från tre sammankopplade processer: stigande populism, spridandet av desinformation, och konspirationsteoriernas – inklusive antisemitiska sådana – genomslag i den politiska mainstreamdebatten”, inledde Evans. Sen diskuterade han dessa processer utifrån både historiska och samtida perspektiv.

POPULISMENS URSPRUNG OCH KÄNNETECKEN

Enligt Evans har ”populist” på senare år blivit ett modeord som använts om den ena politiska ledaren efter den andra, från vänsterpolitiker

som Hugo Chávez i Venezuela till högerpolitiker som Donald Trump i USA. Evans redogjorde för begreppets rötter, och lyfte fram två olika historiska ursprung. Det första hittas i 1870- och 1880-talens Ryssland, där radikala intellektuella (så kallade *narodniki*) argumenterade för undanröjandet av aristokratiska markägare, byråkrater, militärer och andra tjänare av tsar-autokratin. Målet var att möjliggöra för ryska bönder att utveckla sina egna demokratiska institutioner på landsbygden, rädda dem från vad man såg som kapitalismens och industrialiseringens ondska och säkerställa att Ryssland undvek samman utveckling som i väst.

Det andra, och enligt Evans kanske viktigare, ursprunget till termen ”populism” finner man i 1890-talets USA. Där hävdade populisterna i People’s Party att det ekonomiska lidande som drabbade lantbrukare under jordbruksdepressionen orsakats av en stor sammansvärjning. Enligt Evans fanns här teman som återkommer i vår tids populism: till exempel idén om en ondskefull konspiration bakom vilka man kan finna en självbetjänande elit, som inkluderar såväl regeringen som universitetet, militären, bankirer och företagare.

Det första uppenbara kännetecknet för populismen är alltså att den är ”anti-elitistisk”, menar Evans. Populister från höger till vänster hävdar att det bakom den representativa demokratin, allmänna val, politiska partier, rättsväsendet, universitet, banker och företag döljer sig eliter som vill kontrollera samhället till sin egen fördel. Enligt Evans går populisterna ofta steget längre, och hävdar att dessa nationella eliter är sammanlänkade med internationella intressen, som man hävdar förråder nationen och dess folk. Populister hävdar sig försvara rättigheterna för dem inom nationen som känner sig utelämnade.

hot världen över”

Som exempel lyfte Evans fram populistisk retorik i Storbritannien under Brexit-kampanjen där man skildrade landets medlemskap i EU som ett sätt att ge ej folkvalda byråkrater i Bryssel makt över det brittiska folket och gynna internationella eliter. Trump-kampanjens slagord 2016 om att ”rensa upp i träsket” i etablissemangets Washington och försäkringar om att man företräder ”den tysta majoriteten” är enligt Evans exempel på liknande retorik i USA. Enligt Evans utmärks populismen av påståendet att man inte bara representerar en grupp människor utan hela folket, eller till och med att ens anhängare är folket samtidigt som politiska motståndare, olik-tänkande och ”eliten” inte är det. Populister föredrar dessutom att förlita sig på sina egna instinkter framför råd från experter och tjänstemän, instinkter som självfallet påstås spegla ”folkets” vilja och intressen.

GROGRUNDER OCH FRAMGÅNGSFAKTORER

Enligt Evans tenderar populisterna ha framgångar under kriser av olika slag, som 1930-talets depression och 2008 års finanskris. Länder med grunda demokratiska rötter och svaga politiska partier är extra sårbara för populismens attacker, i sitt föredrag nämnde Evans Ungern, Turkiet, Polen och Italien som exempel på sådana länder.

Den mest avgörande framgångsfaktorn för populistiska politiker och rörelser har enligt Evans dock varit förmågan att säkra samarbete med befintliga partier och vad

man kan se som centrala delar av etablissemanget. Ett historiskt exempel är Hitlers samarbete med de delar av den tyska politiska eliten som delade hans önskan om att avveckla Weimarrepublikens demokratiska system, ett samarbete utan vilket Hitler aldrig skulle ha kommit till makten. Nutida exempel kan vara hur Trump

Ingrid Lomfors och Svante Weyler.

inledningsvis föraktades av det republikanska partiet, men hur han i takt med sina politiska framgångar vann partiets obestridda stöd.

Genom att upprätthålla en konstant känsla av kris och hot behåller populisterna sina anhängares lojalitet, enligt Evans utgör konspirationsteorier ett viktigt kontrollverktyg i det sammanhanget. Imaginära fiender anklagas för att vilja förstöra nationen; för Orban i Ungern är det den amerikansk-ungerske judiske finansmannen och filantropen George Soros, för Erdogan i Turkiet är det den USA-baserade Fethullah Gülen, för Trump är det kineserna, för Brexit-förespråkare är det EU, osv.

POPULISM, FASCISM OCH KONSPIRACISM

Enligt Evans är alla fascister populisterna, men alla populisterna är inte fascister. Hitler, exempelvis, gav tydliga prov på populism: självidentifieringen med folket, stigmatiseringen av motståndare som icke-medlemmar av den nationella gemenskapen, fientligheten mot statliga institutioner och demokratiska normer, föraktet för vetenskap och sanning.

Samtidigt var fascismen också en militaristisk rörelse vars kärna var våld, aggression och expansion. Krig var det yttersta målet, vilket enligt Evans inte är fallet med moderna populisterna. Populismen representerar således inte en återkomst av fascismen på världsscenen. Men den förkroppsligar verkliga hot mot demokratiska institutioner och social harmoni. Här identifierade Evans populisternas stöd för konspirationsteorier som ett av de allvarligaste hoten, och hänvisade till den amerikanske statsvetaren Joseph Uscinski enligt vilken konspirationsteorier blivit en markör för det tidiga 2000-talet som ”översvämmar” vår kultur inte minst via Internet.

Alla konspirationsteorier är inte likadana, och i sitt föredrag utgick Evans ifrån två olika varianter. Dels talade han om konspirationsteorier som är begränsade till en enda händelse, exempelvis Kennedy-mordet eller månlandningen. Dels talade han om ”systemiska konspirationsteorier”, som utgår ifrån att en och samma aktör ligger bakom en mängd olika händelser i syfte att ta kontroll över ett land, en region eller till och med hela världen. Gemensamt för de båda formerna av konspirationsteorier är bland annat påståendet om att regeringar och ”eliten” påtvingat historiker, akademiker, journalister och allmänheten det som beskrivs som den ”officiella”, allmänt accepterade (men enligt konspirationsteoretikerna falska) versionen av en händelse för att upprätthålla sin makt. Endast konspirationsteoretikerna själva känner till den verkliga ”sanningen”.

ANTISEMITISMEN SÄRDRAG

Enligt Evans är både ”systemiska” och ”händelsebaserade” konspirationsteorier särskilt benägna att inbegripa antisemitism. Historiska exempel går bland annat att finna

i Nazityskland; Hitler, Goebbels och andra ledande nazister var övertygade om att judar bakom kulisserna kontrollerade både Churchill, Roosevelt och Stalin. Hela kriget mot Tyskland styrdes av judar, menade man. En extrem rasistisk fantasi, som dock fick stora konsekvenser. Eftersom alla judar enligt nazisterna bar på samma konspiratoriska "rasinstinkter" måste de alla oavsett

ålder, nationalitet, sysselsättning eller politisk ideologi utrotas.

Enligt Evans var, och är, antisemitismen i grunden annorlunda från andra typer av rasism, hur mordiska de än kan bli. Nazitysklands planer för Östeuropa inkluderade massutrotning av tiotals miljoner "slaver", dessutom skulle romer, homosexuella, "degenererade", psykiskt sjuka,

"asociala" och andra som stod i vägen för nazisterna (eller inte ansågs bidra till deras projekt) gå samma öde till mötes. Men i slutändan var de endast hinder som skulle sopas ur vägen. Judarna sågs som något annat: ett dödligt hot, dedikerat till att stoppa nazistytret, störta den tyska "rasen" och i förlängningen hela den europeiska civilisationen. Därför måste alla judar, överallt, dödas, utan undantag.

Som Evans påpekade i sitt föredrag har denna typ av extrem antisemitism blivit relativt sällsynt efter 1945, men idén om en global judisk konspiration lever vidare. Enligt Evans kan starka eken av liknande tendenser ses i den nutida konspirationsteorin "The Great Replacement" ("Det stora utbytet"), som hävdar att det finns en global sammansvärjning för att ersätta "vita" genom invandring av muslimer och andra minoriteter. Inte sällan är det just judar som direkt eller indirekt pekas ut som de som drar i trådarna i det fördolda, likt i de slagord som skanderades under den högerextrema demonstrationen i Charlottesville 2017 – "Jews will not replace us!" ("Judar kommer inte att ersätta/byta ut oss!").

Ett annat exempel på likheter över tid som Evans nämnde är "The New World Order" ("Den nya världsordningen"), konspirationsteorin om en globalistisk, totalitär världsregering som ofta påstås vara judisk eller "judiskt inspirerad". De våldsamma attacker mot judar och judiska institutioner som ägt rum i bland annat Europa och USA under senare år är enligt Evans inte minst en konsekvens av den spridning som sådana idéer fått över nätet.

ÖPPET OCH DOLT PROBLEM

Särskilt utbredd är antisemitismen där den uppmuntras av populistiska makt-havare, vilket exempelvis är fallet i Polen och Ungern. Evans hänvisade till en undersökning som gjordes av CNN 2018, som bland annat visade att cirka fyra av tio personer i Polen och Ungern ansåg att judar har "för stort inflytande" över "finans- och näringsliv i världen". Men även i länder där sådana åsikter inte uppmuntras av regeringen kan man hitta liknande nivåer av antisemitism, menar Evans. I samma undersökning instämde till exempel en tredjedel av de österrikiska respondenterna i samma antisemitiska påstående.

Evans varnar dock för att endast begränsa sig till öppet uttryckt antisemitism, och påpekade att samtida konspirationsteorier ofta har ett antisemitiskt innehåll trots att de vid första anblicken inte framstår som antisemitiska. Som exempel nämnde han den alltmer utbredda konspirationsteorin QAnon, som hävdar att en hemlig elit – inklusive Hillary Clinton, George Soros och Rothschilds – är inblandade i en plan för att döda och sexuellt utnyttja kristna barn och använda sig av deras blod. Enligt Evans uppenbart en version, om än uppdaterad, av den medeltida myten om judiska ritualmord som lett till en lång serie av förföljelser i Europa genom århundradena.

Att antisemitism ofta döljs eller antyds i konspirationsteorier som tycks handla om annat än judar finns det fler

FOTO: SKÄRMBILD FRÅN YOUTUBE

Under den högerextrema marschen i Charlottesville i USA 2017 skanderades "Jews will not replace us!", slagord kopplade till myten om att judarna ligger bakom invandringen av muslimer och "icke-vita".

Nazitysk propaganda från andra världskriget som spred myten om att judarna styrde Storbritannien, USA och Sovjetunionen.

FOTO: UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

exempel på. Den brittiske konspirationsteoretikern David Icke påstår att jorden styrs av en interdimensionell ras av gröna reptilvarelser som kallas Archons. Här ingår bland andra den brittiska kungafamiljen, men som Evans belyste i sitt föredrag är några av de centrala figurerna även i denna påstådda konspiration den judiska finansfamiljen Rothschild.

Karin Kvist Geverts.

ISRAELKRITIK OCH ANTISEMITISM

Enligt Evans har staten Israel under de senaste decennierna blivit fokus för en återupplivad form av antisemitism, kopplad till kritik mot israeliska regeringars diskriminering av den palestinska befolkningen. Kritik av den israeliska regeringens politik är naturligtvis inte i sig en form av antisemitism, betonade Evans. Men att endast peka ut Israel bland de länder som brutit mot mänskliga rättigheter (som Kina, Belarus eller Myanmar) eller förespråka en akademisk bojkott av israeliska universitet utan att överväga bojkott av lärosäten i andra länder, det är antisemitiskt menar han.

Enligt Evans blir det särskilt tydligt när kritik av Israel politik sammankopplas med anklagelser om "den judiska lobbyns" påstådda inflytande eller till och med den "judiskt kontrollerade median". Båda utgör enligt Evans nyckelelement i den paranoida fantasin om en judisk världskonspiration, som påstås blockera kritik mot Israel och undertrycka sanningen om dess politik gentemot palestinerna. Enligt Evans finns här också en variant av antisemitism som är vanlig inom den politiska vänstern, där stöd för palestinernas rättigheter och kritik mot påstådd amerikansk imperialism i Mellanöstern exempelvis förvandlades till en tydlig, ofta grovt rasistisk antisemitism inom brittiska Labourpartiet under dess

tidigare ledare Jeremy Corbyn.

Evans avslutade sitt föredrag med att konstatera att spridandet av konspirationsteorier av det slag som beskrivits ovan förklarats via bland annat sociala medier på Internet, där vissa aktörer inte tycker sig ha några skyldigheter att hålla sig till sanningen eller lägga fram bevis för sina åsikter. Aktörer som förkastar kunskap och vetenskapligt baserad politik till förmån för fördomar, paranoia och osä-

kerhet. En osäkerhet som enligt Evans medför fara för att antisemitism och andra typer av rasism ska flytta in i samhällets mittfåra, förorena det samhälleliga samtalet och främja hat och våld.

De populistiska attackerna mot "eliterna" som varit ett så framträdande kännetecken för politiken under 2000-talet kan enligt Evans lätt förvandlas till en anklagelse om att dessa "eliter" är judiska, domineras av judar, osv. Vissa åtgärder vidtas mot denna utveckling, Evans lyfte fram faktakontrollerande mediekanaler som viktiga i försöken att motverka spridningen av lögnar och desinformation på nätet. Men vi har fortfarande en lång väg att gå, konstaterade han.

HISTORISKA LÄRDOMAR?

Evans föredrag följdes av ett samtal mellan honom, historikern Karin Kvist Geverts och idéhistorikern Stéphane Bruchfeld. Evans fick bland annat frågor om vilken plats han anser att Förintelsen har i det historiska medvetandet idag. Evans talade om att det skett en stor förändring de senaste decennierna och att Förintelsen idag blivit en central del av vårt kol-

lektiva minne och vår moderna kultur, åtminstone i USA och Europa. Något som enligt honom är väldigt viktigt, men också bakgrunden till att regeringar i länder som Polen försöker begränsa sätten på vilka man kan betrakta Förintelsen och alla de människor i olika länder som var delaktiga i folkmordet på Europas judar.

På frågan om historien kan användas för att förstå nutiden svarade Evans att historien inte upprepar sig, och att man därför måste vara väldigt försiktig med vilka slutsatser man kan dra av den. Evans betonade vikten av utbildning och menade att en lärdom av Förintelsen kan vara att rasism måste bekämpas i ett tidigt skede innan det är för sent att göra något åt den. Evans hänvisade tillbaka till inledningen av sin föreläsning, och

Stéphane Bruchfeld.

inskräpte ännu en gång att populistiska och extrema rörelser utgör ett hot mot demokratin idag. Historien kan, menade han, också visa oss på vikten av att de potentiella motkrafterna, inte minst företrädare för demokratiska partier, samarbetar för att möta det hotet.

Samtidigt, betonade Evans, måste vi inse att det finns skillnader mellan då och nu och ta itu med våra utmaningar på deras egna villkor. Vi befinner oss idag i en annan värld och en annan situation. Vi kan, menade Evans, inte bekämpa 2000-talets problem utifrån tanken att de är desamma som på 1930-talet, för så är det inte.

Seminariet sändes live bland annat på SKMA:s och Forum för levande historias Facebooksidor, och går att se i efterhand på SKMA:s hemsida.

Mathan Shastin Ravid

SKMA tackar Julia Törsleff för hjälp med transkribering och översättning.

FOTO: SKÄRMVAVBILD FRÅN VIMEO OM INGET ANNAT ANGES.

Brittisk debatt om Jeremy Corbyn och antisemitismen i Labour.

FOTO: SKÄRMAVBILD FRÅN THEGUARDIAN.COM

Antisemitism

– EHRC-rapporten om

I oktober meddelade brittiska Labour att tidigare partiledaren Jeremy Corbyn stängs av efter att en utredning visat på stora problem med antisemitism inom partiet under hans ledning. Charlotte Wiberg redogör för utredningens slutsatser och reaktionerna på dem i Storbritannien och Sverige.

Efter år av tilltagande problem med antisemitism inom Labourpartiet och ett ständigt misslyckande med eller brist på vilja att ta tag i situationen från partiledningens sida valde både Jewish Labour Movement och den fristående organisationen Campaign Against Antisemitism att vända sig till Equality and Human Rights Commission, EHRC, en institution med syfte att värna mänskliga rättigheter och likabehandling. EHRC har vissa juridiska befogenheter. Man fann att Labour brutit mot lagen på två punkter. Dels genom två fall av antisemitiska trakasserier där förövarna (Ken Livingstone och Pam Bromley) på ett tydligt sätt varit företrädare för partiet, vilket gör det ansvarigt. Dels genom ett diskriminerande förfarande vid hantering av klagomål om antisemitism – det har förekommit politisk inblandning i hanteringen och ansvarig personal har inte fått adekvat utbildning. Det sistnämnda ska åtgärdas inom sex månader. Vidare har partiet brutit i dokumentering, tydliga riktlinjer och konsekvens i fråga om sanktioner och i kontakt och uppföljning med såväl medlemmar som lämnat in klagomål som medlemmar som anklagats.

I fråga om trakasserier fann EHRC ytterligare 18 fall där det enligt dem framstod som oklart om de som gjort sig skyldiga till antisemitism var att anse som partiföreträdare. Därutöver fanns de många fall där de skyldiga var vanliga partimedlemmar. Rapporten har utgått från ett urval av 70

klagomål, ur en större grupp på 220 som man haft tillgång till. Dessa utgör på intet sätt alla klagomål som gjorts – de ska räknas i tusentals. Rapporten gör klart att de trakasserier som utgör lagbrott som partiet varit ansvarigt för bara är toppen på ett isberg. Många av klagomålen i urvalet gällde uppförande på sociala medier. Där hade partiet fram till mitten på 2018 en policy som sade att gillanden ("likes") samt delande av material på sociala medier inte undersöktes, vilket gjort att en hel del antisemitiskt beteende förmodligen gått under radarn.

RAPPORTEN MÖTTES AV lättnad från judiska medlemmar som upplevde att de fått upprättelse efter att under lång tid ha ifrågasatts. Den förre partiledaren Jeremy Corbyn, under vars ledning antisemitismen blivit ett växande problem i Labour och som många ser som en del av problemet, reagerade dock med att hävda att problemet "dramatiskt överdrivits av politiska skäl av motståndare inom och utanför partiet, liksom av en stor del av medierna". Detta gjorde att han under en period av 19 dagar var avstängd från partiet – nya partiledaren Keir Starmer hade gjort klart att "de som förnekar att det finns ett problem är en del av problemet. De som låtsas att det överdrivits eller handlar om en fraktionsstrid är en del av problemet".

I rapporten skriver EHRC att det måste vara tillåtet för vem som helst att uttrycka sin egen erfarenhet av förekomsten av eller bristen på förekomst

av antisemitism i partiet. Att däremot avfärda klagomål om antisemitism, vilka främst gjorts av judar, som "falska" eller del av en smutskastningskampanj är att både avfärda judars utsagor på ett kränkande sätt och att enligt klassiskt antisemitiskt mönster se dem som involverade i en konspiration där de söker manipulera omvärlden. Det är detta Corbyn gjorde med sitt uttalande. Han har därefter sagt att "betänkligheter angående (*concerns about*) antisemitism varken är 'överdrivna' eller 'blåsts upp'" och att den poäng han ville göra enbart var att de allra flesta medlemmar i Labourpartiet var antirasister med ett djupt avståndstagande mot rasism. Efter detta uttalande släpptes Corbyn åter in i partiet, men Starmer vägrar låta honom representera det i parlamentet.

I SVERIGE HAR en del företrädare för vänstern reagerat häftigt på Corbyns utslutning. Den sågs som ett utslag av förföljelse mot den radikala vänsterfållan i Labour. Ett undantag var tidningen ETC:s chefredaktör Andreas Gustavsson som twittrade att han såg avstängningen som rätt beslut. Detta föranledde den striktare vänstertidningen Flamman att bädda in Gustavssons tweet i ett kampanjerbjudande för Flamman med orden: "Behöver du få syn på ett mer radikalt perspektiv än detta?". Också en pressekreterare på Vänsterpartiet, Samuel Carlshamre, menar i en Facebookpostning med tillhörande tråd att

men i brittiska Labour och avstängningen av Jeremy Corbyn

ETC diskvalificerat sig som vänstertidning och att antisemitismfrågan i Labour handlade om massiv desinformation.

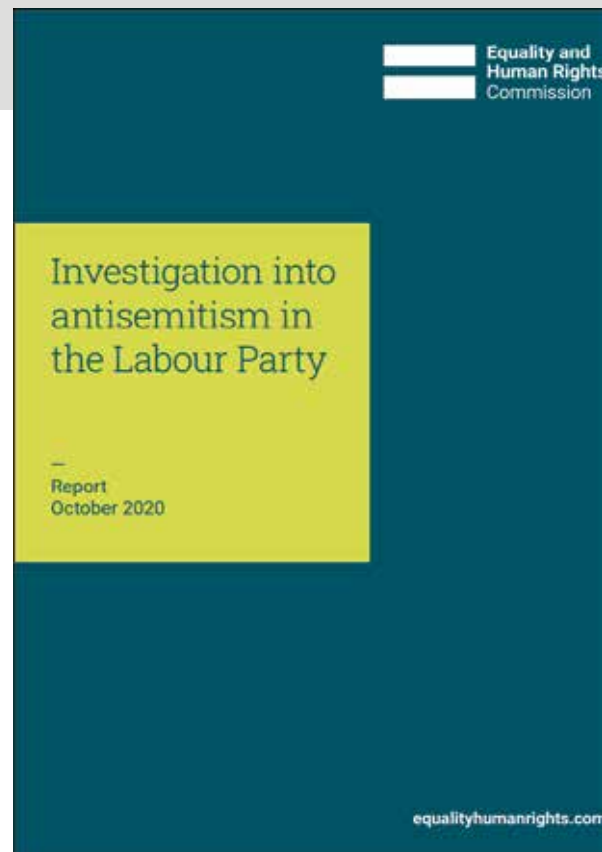
Trots Gustavssons ord publicerade ETC (6/11) en artikel av Ronan Burtenshaw, redaktör för brittiska vänstertidningen Tribune, med rubriken "Labours avstängning av Corbyn handlar om att krossa vänstern". Artikeln ger en missvisande bild av EHRC-rapporten genom att hävda att "Det allvarligaste som kom fram i utredningen – trakasserier – gällde två fall där representanter för partiet, tidigare borgmästaren Ken Livingstone och en lokalpolitiker i Lancashire, hade gjort antisemitiska uttalanden". Detta gällde alltså de fall där partiet hade ett tydligt juridiskt ansvar, och därför begick olagligheter.

För den enskilda judiska partimedlemmen kanske det isberg av trakasserier som enligt rapporten (och x antal vittnesmål den som är intresserad av frågan lätt kan hitta) finns under dessa båda fall är allvarligare. Burtenshaw menar också att Corbyns kommentar om att mängden antisemitism "dramatiskt överdrivits av politiska skäl" enbart handlar om den typen av reflektion som EHRC-rapporten beskrivit som legitim (den självupplevda omfattningen av problemet): rapporten, skriver han, "öppnar uttryckligen upp för diskussion om problemets omfattning – det, står det i den, är inte antisemitiskt och bör vara skyddade yttranden för alla Labourmedlemmar". Således blundar han för eller har inte förstått den uttryckliga brasklappen i rapporten att det inte är

okej att misstänkliggöra vittnesmål om antisemitism och sätta in dem i ett sammanhang av konspiration och illvillighet.

EHRC-RAPPORTENS LEGITIMITET ifrågasätts inte men den tolkas och läses på olika sätt beroende av var läsaren står i frågan. Guardian-skribenten Jonathan Freedland talade med EHRC:s verkställande direktör, som "förklarade att kommissionen bara fokuserade på ett urval av 70 klagomål men såg många fler. "Det fanns hundratals, och de var otroligt skrämmande. Språket, uppförandet – det var chockerande" (Guardian 30/10). Kanske hade rapporten blivit tydligare om den fokuserat mer på denna mängd; kanske hade den även då vantolkats vid behov. Det är svårt att veta i ett sammanhang där själva antisemitismen lätt blir sekundär till förmån för ideologiska strider.

CORBYN HAR FÖRSÖKT förtydliga sina ord om överdrift med att de handlar om allmänhetens syn på Labour, där det enligt en undersökning råder en överdriven bild av hur många i Labourpartiet som misstänks för antisemitism – många trodde det gällde en tredjedel av medlemmarna, men den verkliga siffran är enligt Corbyn 0,3 %. Den siffran, som en kan fråga sig hur Corbyn kommit fram till, gäller antal medlemmar det inkommit anmälningar om. Den antirasistiska organisationen

EHRC:s rapport om antisemitismen inom Labour.

Hope not hate fann vid en kartläggning 27 000 vänsterinriktade brittiska Twitterkonton med antisemitiskt innehåll (se rapporten State of hate 2019). Hur många av dem som tillhör Labourmedlemmar är förstås omöjligt att säga. Men de demonstrerar de antisemitiska föreställningar och tankesätt som kurserar inom delar av vänstermiljön, och även inom Labour. I slutändan är det dessa, antisemitismens olika uttryck, som måste diskuteras, inte bara antal anmälningar och avstängningar respektive uteslutningar i Labour.

Charlotte Wiberg

Fri skribent och filmvetare

Historien om Förintelsen är ännu inte färdigberättad

Den 10 november 2020, i samband med minneshållandet av Novemberpogromen 1938, arrangerade SKMA i samverkan med Forum för levande historia och med stöd av Gerald och Monica Naglers stiftelse ett digitalt seminarium om radikalnationalism, populism, konspirationsteorier och antisemitism då och nu (läs mer på s. 8-11). Inledningstalet hölls av författaren AGNETA PLEIJEL. Här följer hennes tal.

Jag tackar för förtroendet att få säga några ord till minne av Novemberpogromen i Tyskland – en våldsam expansion av de pågående judeförföljelserna. Våldet och demoleringen av egendom var anledningen till att vissa judiska föräldrar sökte efter en annan hemvist åt sina barn. Det ledde till flera barntransporter, så kallade *Kindertransporte*.

Ett av den moderna europeiska litteraturens storverk är romanen *Austerlitz* av den tyskfödde författaren W. G. Sebald, som utkom samma år som han själv dog i en trafikolycka 2001. Sebald föddes 1944, lämnade redan som 20-åring Tyskland och var länge verksam som litteraturprofessor i Norwich, New Anglia, England.

Berättaren i *Austerlitz* möter av en slump en man från Storbritannien med detta namn på järnvägsstationen i Antwerpen. Austerlitz är arkeologihistoriker, mycket lärd, och de två möts under korta sammanträffanden under de följande åren. Austerlitz är besatt av tysk arkitektur, särskilt av fort och fängelser. Småningom återges hans dokumentära levnadshistoria.

Han fick som vuxen under stor plåga – som att tränga igenom en tillsluten port – återkalla sina allra första minnen från fyra- eller femårsåldern, då han ensam fördes bort med andra okända barn på ett tåg. Han skildes från sina föräldrar för att aldrig se dem igen. Som vuxen kan han knappt längre minnas dem. Han växer upp hos ett engelskt barnlöst, puritanskt och glädjelöst par, där han aldrig kan finna sig tillrätta, men måste anta deras namn.

Under skoltiden avslöjar en lärare för honom att Austerlitz inte bara är platsen för ett av Napoleons fältslag, utan också ett judiskt namn och hans eget riktiga namn. Sebald återger den plåga och smärta det är för pojken att återställa sin identitet, som hans adoptivföräldrar noggrant har dolt för honom. Han försöker fylla det identitetstomrum som han lever i. Förintelsen var en obe-

skrivligt brutal förstörelse av människors liv, men också av samband, familjerelationer och minnen. Efter de stora pogromerna 1938 var judarnas öde i Tyskland beseglat.

LÅNG TID EFTER kriget rådde tystnad i Tyskland. Förövarna ville inte minnas. För de överlevande var det förbundet med en sorts inbränd inre död att komma ihåg den yttersta förnedring de utsatts för, tortyren och förödmjukelserna. Och barnen? Efter att några av dem förts utomlands, gasades deras föräldrar och släkt i Auschwitz eller mördades i andra läger.

Många av de överlevande, även deras barn, tvingades till en inre tortyr – en sorts offrets groteska skuld känslor för att ha överlevt. Så är Förintelsen, förutom det med yttersta brutalitet utsläckande av liv, ett våldförande på minnets och erinringens funktioner. Vi måste alla vidmakthålla minnet för att inte gå vilse i snedvridningar. Historien om Förintelsen är ännu inte färdigberättad.

Också hit till Sverige kom barn med barntransporter, inte lika många som de 10 000 som fördes till Storbritannien, men cirka 500 barn. Redan 1987 utgav Ingrid Lomfors boken *Breven från Hertha*, en stor samling brev från en mor i Tyskland till sina två döttrar, Hannelore och Inge, när de hade anlänt till Sverige. Judiska föräldrar tilläts inte att komma hit. Sverige var under kriget synnerligt restriktivt mot flyktingar, precis som USA. Det var Sverige som såg till att ”J”, jude, stämplades in i tyska pass, för att stoppa att judar kom hit.

I år har Lomfors bok getts ut igen, nu med titeln från ett av moderns brev: ”Här bryr sommaren sig inte om oss”. I moderns brev kan man följa hur livet i Tyskland bit för bit snävas in, hur modern förlorar arbete efter arbete och mister den ena bostaden efter den andra. Hon omfattar sina döttrar med en enorm kärlek och hela tiden upprepar hon hoppet om en återförening. Vi som läser vet att hon aldrig mer får se sina döttrar. Hon tillbrin-

Agneta Pleijel.

gade två år i Theresienstadt innan alla spår efter henne försvann i Auschwitz 1944.

EN DOKUMENTÄRFILM VISAS just nu i SVT som berättar om de judiska barn och ungdomar som efter Novemberpogromen anlände till Falun och en lantgård där de skulle lära sig jordbruksarbete. Verksamheten organiserades av Mosaiska församlingen i Stockholm och meningen var att förbereda de unga för en aliyah till Palestina, där de skulle bilda en jordbrukskibbutz. Inte många av dem kom dit. Kriget och Tysklands angrepp på Sovjet gjorde de resvägarna som man tänkt sig ofarbara.

För några veckor sen utkom därtill en bok av Kaj Schueler, *En kibbutz i Falun*. Schueler är kulturskribent, litteraturrecensent och tidigare medarbetare på Svenska Dagbladets kulturredaktion. För mig var hans bok en omskakande läsupplevelse. Schueler har tidigare gett ut boken *Flykten från Berlin 1942*, som berättar om hans farföräldrars osannolika flykt från Nazityskland. De kom med tiden till Sverige. I den nya boken berättar han om sin mor Ruth och sin far Stefan, även han flyktning undan Hitler. Honom besökte jag många gånger i bokhandeln på Drottninggatan, där han med tiden var verksam.

Ruth kom som tonåring med en barntransport med sina två bröder till lantgården i Falun. De härstammade från staden Bingen, känd som hemvist för mystikern, nunnan och tonsättaren Hildegard von Bingen. *En kibbutz i Falun* bygger till stor del på brevväxlingen mellan barnen och föräldrarna i Tyskland. Mot slutet av kriget blev Ruth kibbutzens ledare. Brevet mellan henne och hennes föräldrar, Kajs morföräldrar som han aldrig fick träffa, klargör det hjärtskärande läget.

Morföräldrarna hoppades på USA och ville ha barnen med sig. De anlätade alltmer desperat advokathjälp. Visum till USA fick de inte. Ju mer förtvivlat deras läge blev – de var i själva verket dödsdömda – desto mer förtvivlat bönföll de sina barn i Sverige om hjälp. De ankla-

”Minnet är vägen till
mänsklighet, deltagande
och ansvar.”

gade i hårda ordalag barnen för att svika sin föräldraplikt. Även andra släktingar förebrådde dem för att inte göra något för föräldrarna i Tyskland. Sanningen var att ingen kunde göra något.

SAKLIGT OCH OSENTIMENTALT visar Kaj Schueler på den hopplösa skuldbörda som skapas. Konflikten återges utan försköning. Läget för båda parterna, barnen och föräldrarna, var hopplöst. Samma sak gällde för många barn och åtskilliga föräldrar, som efter Novemberpogromen långsamt insåg att de var dödsdömda. Jag, som föddes några år efter Novemberpogromen, känner mig medskyldig för att mitt land inte gjorde mer, utan tvärtom nekade de dödsdömda inresa. Jag har också varit chockerad över hur litet Novemberpogromen och Förintelsen speglas i de brev som min svenska familj växlade sinsemellan, som jag kom att läsa först efter deras död.

Efter Tysklands och världens tystnad under decennierna efter kriget, har forskningen om och kunskaperna runt Förintelsen och minnet ständigt vuxit – samtidigt som främlingsfientlighet och högernationella stämningar ökar i världen. G. W. Sebalds hela författarskap ägnas åt minnet och ofta skriver han om judiska öden. Hans senast på svenska och i år utgivna bok är essäsamlingen *Campo Santo*, det heliga fältet eller begravningsplatsen. Där har jag mig lärt ordet ”dödsengram”, som är de förfärliga minnespår i hjärnan som många överlevande tvingats leva med.

Men minnespår kan också betyda att hålla de dödade och torterade vid liv i eget minne och i det gemensamma minnet. Minnet är vägen till mänsklighet, deltagande och ansvar. För mig, och andra i min ålder som skyddade växte upp i Sverige medan Förintelsen ägde rum helt nära, blev Förintelsen och barbariet med tiden inskrivna under huden. Jag är tacksam att få dela denna stund med er.

Agneta Pleijel

Författare

Ett samtal om Sveriges museum om Förintelsen

Den 12 november 2020 hölls ett panelsamtal på Limmud om Sveriges museum om Förintelsen. Samtalet tog sin utgångspunkt i utredningen *Sveriges museum om Förintelsen*, och leddes av historikern Karin Kvist Geverts som var en av sekreterarna i utredningen. I panelen deltog Isak Reichel, generalsekreterare för Judiska Centralrådet och Tommy Ringart, ordförande för Föreningen Förintelsens Överlevande i Sverige (FFÖ) samt Christer Mattsson, universitetslektor och föreståndare vid Segerstedtinstitutet i Göteborg.

FOTO: TOMMY RINGART

Statsminister Stefan Löfven och Max Safir i september 2018, vid det möte då planerna på ett svenskt museum om Förintelsen presenterades.

TILL MINNE AV MAX SAFIR

Samtalet hölls till minne av överlevanden Max Safir som avled i år i en ålder av 94 år. Christer Mattsson inledde med att berätta om sin vänskap med Manes (som var hans polska namn) och hur viktig frågan om att berätta om Förintelsen var för honom. Max Safir arbetade för att hans och andras historia inte skulle falla i glömska, och han var starkt bidragande till högtidlighållandet av Förintelsens minnesdag i riksdagen. I september 2018 bjöd statsminister Stefan Löfven in de tre överlevanden Max Safir, Hédi Fried, Livia Fränkel och FFÖ:s ordförande Tommy Ringart, för att berätta om planerna på ett museum om Förintelsen i Sverige.

Karin Kvist Geverts redogjorde för utredningens förslag och betonade att minnet av Förintelsen måste förbli i Sveriges och i världens kollektiva minne. Den historiska kunskapen behövs både i dagens samhälle och för kommande generationer. En utgångspunkt för museet är att dokumentation från överlevande, som Max Safir, samlas in, bevaras och tillgängliggörs så att de kan användas för forskning och för att förmedla vad som skedde före, under och efter Förintelsen. Vittnesmål och föremål är i dag utspridda på en rad olika museer och arkiv och även hos privatpersoner.

FÖRINTELSEN EN DEL AV SVERIGES KULTURARV

Ett nytt museum behövs för att kunna inrätta en fast utställning baserad på svenska samlingar och inte minst för att bidra till forskning med utgångspunkt i tillgänglig dokumentation. Ett museum syftar till att fördjupa, bibehålla och utveckla kunskaperna om hur Förintelsen möjliggjordes och vad som skedde. Inrättandet av ett nytt museum markerar också att Förintelsen,

även om den inte genomfördes på svensk mark, är en del av Sveriges historia och att berättelser från överlevande med anknytning till Sverige är en del av Sveriges kulturarv.

Utredningen föreslår att museet inrättas som en ny, fristående myndighet med en styrelse från den 1 januari 2022 och därefter utvecklas vidare. Internationellt är det den vanligaste formen och det gynnar möjligheterna att bygga upp undervisnings- och forskningsverksamhet. Museet bör ha ett årligt anslag om ca 63 miljoner kronor och en ny museibygnad bör uppföras. Utredningen ger också alternativa förslag att inrätta museet inom ramen för en befintlig museimyndighet, som exempelvis Statens historiska eller Statens försvarshistoriska museer, eller Forum för levande historia. Utredningen har varit ute på remiss och ärendet bereds nu av Kulturdepartementet. I budgetpropositionen gavs Forum för levande historia 10 miljoner för att förbereda för ett museum, men ett beslut har ännu inte tagits om ett museum.

VIKTEN AV DE ÖVERLEVANDES BERÄTTELSE

Efter presentationen följde ett panelsamtal där utredningens förslag diskuterades. Tommy Ringart framhöll att för FFÖ är det av största vikt att de överlevande och deras berättelser sätts i centrum. Han välkomnade också att utredningen pekar på vikten av att insamling av berättelser och föremål inleds skyndsamt, och påpekade att flera av FFÖ:s medlemmar har material hemma som de vill donera, och med tanke på deras höga ålder är det bråttom.

Isak Reichel betonade att för Judiska Centralrådet är det viktigt att museet får ett starkt självbestämmande eftersom vi kan

Kalendarium

HÅGKOMSTPROJEKTET

Pandemin har gjort att utbildningar skjutits upp i det regeringsstödda utbildningsprojektet för högstadiel elever och lärare om Förintelsen, antisemitism och rasism, som inkluderar studieresor till Polen. Skolorna har dock med SKMA:s hjälp börjat förbereda sina elever. Under våren erbjuds lärare i projektet att genomgå digitala utbildningar på Yad Vashem i Israel, framtagna i samarbete med SKMA. I januari anordnas t.ex. två seminarier om hur man kan använda film i undervisning om Förintelsen.

UTBILDNINGAR OCH FRAMTRÅDANDEN 14 JANUARI

Mathan Shastin Ravid deltar i ett panel-samtal på Raoul Wallenberg Academy med rubriken "Att hantera ifrågasättande och förnekande av Förintelsen i klassrummet".

29 JANUARI

Ett digitalt lärarseminarium arrangeras i Malmö. Den tyska organisationen Kreuzberger Initiative gegen Antisemitismus

(KIgA) medverkar och visar hur de arbetar för att motverka antisemitism i invandrargrupper. Mirjam Katzin, Malmö stads samordnare mot antisemitism, presenterar en förstudie om arbetet mot antisemitism i Malmös skolor.

9 FEBRUARI

Tillsammans med Segerstedtinstitutet vid Göteborgs universitet och Forum för levande historia bjuder SKMA in till ett digitalt lärarseminarium om antisemitism på Yad Vashem.

16 FEBRUARI

SKMA arrangerar ett lärarseminarium med Kent Werne, journalist och författare, som föreläser om antisemitiska konspirationsteorier.

26 MARS

Mathan Shastin Ravid föreläser om antisemitism i Sverige för European Network for Countering Antisemitism Through Education (ENCATE), ett nätverk av icke-statliga aktörer från olika europeiska länder som arbetar med utbildning om antisemitism.

VÅREN

Nyligen startade SKMA på uppdrag av Skolverket en utbildning för ett 30-tal rektorer. Den läggs upp på samma sätt som ungdomsutbildningarna inom det regeringsstödda Hågkomstprojektet, och inleddes med ett introduktionsmöte i november. Om pandemin tillåter kommer ett seminarium, en studieresa och en uppföljning ske under 2021.

ARRANGEMANG 27 JANUARI

På Förintelsens minnesdag arrangerar SKMA i samarbete med Judiska församlingen, Föreningen Förintelsens Överlevande, Judiska museet och Forum för levande historia en ceremoni i Stockholms stora synagoga till minne av Förintelsens offer.

UTBILDNINGSMATERIAL

SKMA har i samarbete med Forum för levande historia uppdaterat utbildningsmaterialet "Antisemitism – då och nu". I januari lanseras en ny, lättläst version av materialet med tillhörande lärarhandledning framtaget för bl.a. nyanlända.

se hur Förintelsen politiseras av regeringar runt om i Europa. Christer Mattsson framhöll att det idag är vanligare att svenska tonåringar besöker Auschwitz än att de konfirmeras eftersom Förintelsen är en referensram till vår egen samtid. Därför är det av största vikt att det blir ett nationellt museum som vårdar och utvecklar minnet av Förintelsen.

Karin Kvist Geverts och Isak Reichel under samtalet på Limmud.

i Malmö eller nazismen i Värmland, och att hon ser en risk för instrumentalisering av Förintelsen, alltså att man använder Förintelsen för att tala om något annat.

Christer Mattsson höll med om risken för instrumentalisering och betonade återigen vikten av att museet ses som en nationell angelägenhet och att det därför är följdriktigt att det borde ligga i huvudstaden.

Tommy Ringart höll med om att en placering i Stockholm skulle möjliggöra för fler skolungdomar att besöka museet, ett viktigt uppdrag som museet borde ha. Isak Reichel påpekade att Judiska Centralrådet inte tagit ställning till var i Sverige museet borde placeras men höll med om platsen har betydelse. Han höll också med om att instrumentaliseringen är problematisk och menade att museet borde handla om Förintelsen och inte om andra saker.

Karin Kvist Geverts

Medlem i SKMA

INSTRUMENTALISERING OCH PLATSENS BETYDELSE

Panelen samtalade även om den nu pågående debatten som rör dels var museet borde placeras, där bland annat Stockholm och Malmö har nämnts, dels vad museet ska vara till för. Karin Kvist Geverts påpekade att som forskare ser hon det som problematiskt att egentligen ingen av debattörerna talar om varför ett museum vore viktigt i sig självt, utan att i stort sett alla talar om att museet ska användas för att bekämpa antisemitismen

Willy Silberstein AB erbjuder

- **Medieträning:** du blir vassare och tydligare i media efter en träning med Willy Silberstein, dina chanser att nå ut förbättras avsevärt
- **Moderatorsuppdrag:** Willy Silberstein lovar ett högt tempo och tydliga besked som moderator vid debatter eller utfrågningar.

Så här sade f d näringsministern om Willy Silberstein som moderator:

”Willy Silberstein kan få en debatt att lyfta. Han ställer vassa frågor, håller högt tempo och ger sig inte förrän han fått svar. Det gör en debatt informativ och underhållande.”

Björn Rosengren, f d näringsminister

Willy Silberstein
070 606 26 00
willy@silbersteinab.se

A D V O K A T
S U S A N N E U R W I T Z

Välkommen till IPU

 IPU|Profilanalys®

+

 IPU|Drivkraftsanalys®

=

 IPU|Talent Insights

Kanske Sveriges mest utvecklade beteende- och motivationsanalys som finns i 90 länder och på 40 språk.

Ett verktyg för HR-personer och konsulter.

Beställ kostnadsfritt en Demorapport.

Tel. 08-34 18 40

www.ipu1973.se

TTI SUCCESS INSIGHTS®
SVERIGE

IPU | Institutet för Personlig Utveckling

Ett hederligt svenskt namn

Mauritz, en ung judisk man i den burgna medelklassen i Lund, blir förälskad i en hushållerska, Ingeborg. Naturligtvis är detta inget som kan accepteras av hans familj i 20-talets judiskt borgliga Lund.

Mauritz familj hamnar på obestånd och livet blir ekonomiskt besvärligt för den unga studenten. När förhållandet till Ingeborg blir känt skickas Mauritz iväg till släktingar i Europa och senare Rhodesia för att skaffa sig en utkomst. Tillbaka efter tio år möter han inte bara ett Europa på randen av krig utan också judehat som spritt sig ända in i hans skakade värld.

Ett hederligt svenskt namn är en roman om kärlek, klass, religion och familjereaktioner inspirerad av verkliga berättelser från en svensk-judisk familj.

Boken kan köpas från Bokus och Adlibris eller beställas från författaren. Beställning från författaren görs genom jehoshua.kaufman@gmail.com och då kan man få boken signerad.

Finns även som E-bok.

INBOX CAPITAL

HAMNGATAN 11
111 47 STOCKHOLM

Paul Loeser & Co AB

**OTROLIGT LÄTTA RESVÄSKOR
TILL GROSSISTPRISER**

ÄVEN PRESENTREKLAM

Vid köp av resväska med hänvisning till denna annons lämnas bidrag till SKMA

Mycket välkommen till www.resvaskor.com eller butiken på Atlasgatan 4, ring och avtala tid före besök
Hälsningar Peter Loeser

Box 27027, 102 51 Stockholm * 08/66167 33
palos@tele2.se * resvaskor.com

NORDIKA

Jamfa AB

BORÅS

svenska | mot kommittén | antisemitism

BILDAD I ENLIGHET MED NANSEN-KOMMITTÉNS DEKLARATION, OSLO 1983

- är en ideell, religiöst och politiskt obunden organisation, som har till ändamål att förebygga och motverka antisemitism och rasism.
- bedriver en varierad, rikstäckande verksamhet.
- informerar politiker, myndigheter och media om rasism och antisemitism.
- samarbetar med utländska organisationer, universitet och forskningsinstitut i frågor som rör antisemitism och rasism.
- samarbetar med skolor, studieförbund, folkhögskolor, liksom med andra svenska demokratiska antirasistiska organisationer. Vi samarbetar även med Forum för levande historia.
- bedriver ett långsiktigt arbete för att bredda och fördjupa kunskaperna om antisemitism, rasism och Förintelsen inom skolan. Ett led i detta projekt är arrangerandet av seminarier över hela landet för lärare, liksom årliga fortbildningsresor till forsknings- och utbildningsinstitut i Polen och Baltikum.
- producerar och distribuerar skrifter och annat undervisningsmaterial om Förintelsen, antisemitism, rasism och nazism.
- ger ut ett nyhetsbrev som skickas till kommitténs medlemmar, lärarnätverk och opinionsbildare.

STÖD SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM

PLUSGIRO 30 1 29-1, BANKGIRO 861-6112, SWISH 123 288 6893

SVENSKA KOMMITTÉN MOT ANTISEMITISM | SKMA
ANSVARIG UTGIVARE: WILLY SILBERSTEIN
REDAKTÖR: MATHAN SHASTIN RAVID
GRAFISK FORM: KARL GABOR

BOX 22330, 104 22 STOCKHOLM, SWEDEN | TEL +46(0)8 667 60 90 | FAX +46(0)8 652 60 90
E-POST INFO@SKMA.SE | WWW.SKMA.SE | PLUSGIRO 30 1 29-1 | BANKGIRO: 861-6112 | SWISH 123 288 6893

Artiklar i Nyhetsbrevet som ej författats av SKMA:s ordförande eller SKMA representerar inte nödvändigtvis SKMA:s åsikter.